

Nr 16.

Av herr **Carlsson, Olof**, och herr **Forslund**, *angående vissa ändringar i lagen om försäkring för olycksfall i arbete.*

Lagen av den 17 juni 1916 om försäkring för olycksfall i arbete har vid olika tillfällen varit föremål för ändringar. Fortfarande kvarstå emellertid en del bestämmelser, som böra ändras eller kompletteras. Vi tillåta oss här beröra två frågor, som enligt vårt förmenande äro av den betydelse att de utan dröjsmål böra göras till föremål för närmare utredning och lagändring.

Jämlikt lagen förutsattes för rätt till ersättning i första hand, att ett olycksfall inträffat eller ett olycksfallsmoment föreligger. Men vedertaget hos oss är, att det skall vara fråga om en plötslig, oförmodad, från det dagliga och vanliga i den skadades arbete avvikande händelse, som vållat en kroppslig skada. Denna lagens ståndpunkt medför emellertid, att ersättning ej utgår, om en skada uppstår genom t. ex. ett under någon längre tid pågående hantlande av ett arbetsredskap eller ett under någon längre tid sysslande med frätande eller retande ämnen. Den danska lagen är i detta avseende mera liberal. I § 1 stk. 2 av Lov om Forsikring med Følger af Ulykkestilfælde stadgas följande: »Lige med Ulykkestilfælde regnes *skadelige Paavirkninger* af højst nogle faa Dages Varighed, der Skyldes, Arbejdet eller de Forhold, hvorunder det foregaar, og som medfører Forringelse af Erhvervsevnen eller Død.» Enligt vår mening bör en ungefärligen likartad bestämmelse införas i vår olycksfallsförsäkringslag. Arbetaren har svårt att förstå, varför han icke erhåller ersättning för skada, som faktiskt tillfogats i arbetet, låt vara genom en serie smärre händelser, som icke äro begränsade till något eller några korta tidsmoment. I sak kan ej heller rimligen göras någon skillnad mellan dessa skador och dem, som orsakats genom en till kort tidsmoment begränsad händelse. Visserligen kan det i vissa fall möta svårigheter ur bevisningssynpunkt att konstatera, att skadan inträffat i och orsakats av arbetet. Men en dylik omständighet bör ej få hindra en lagändring, om, såsom vi och många med oss anse, det är principiellt riktigt, att ifrågavarande skador hänföras under olycksfallsförsäkringslagen. Givet är att en lagändring i den av oss antydda riktningen icke får tolkas därhän, att den bereder rätt till ersättning enligt lagen för en sjukdom eller sjukligt tillstånd, som yppas *under* arbetet utan att ha sin orsak i något olycksfallsliknande moment i arbetet.

I 11 § av olycksfallsförsäkringslagen stadgas bland annat, att om arbetsgivare enligt annan lag eller särskild författning eller på grund av egen utfästelse är skyldig att vid skada till följd av olycksfall i arbete utgiva *understöd*, såsom avlöning, pension eller annat underhåll, eller om sådant understöd skall utgå från kassa eller pensionsinrättning eller på grund av försäkring i

annan försäkringsanstalt än i 4 § sägs, avdrages från sjukpenning, livränta, begravningshjälp eller annan ersättning, som utgives enligt olycksfallsförsäkringslagen, vad i anledning av olycksfallet för motsvarande ändamål av arbetsgivaren, kassan eller pensionsinrättningen eller på grund av försäkringen utgives för tid under vilken ersättningen utgår. Frånsett understöd vid sjukdom får avdrag, som nämnts, endast äga rum, om arbetsgivaren, på grund av understödet, enligt 15 § andra stycket erhållit lindring i försäkringsavgiften, samt, i fråga om understöd från kassa eller pensionsinrättning eller på grund av försäkring, endast ske, om arbetsgivaren helt och hållet eller till minst en tredjedel bidragit till bestridande av kostnaden för understödet, och ej ske med större belopp än som svarar mot arbetsgivarens bidrag.

Förutsättningen för rätt till avdrag är sålunda i första rummet att vad arbetsgivaren utgiver har karaktären av *understöd*. Det får således ej vara t. ex. avlöning som enligt gällande bestämmelser eller avtal utgår för arbete, som den skadade verkligen utför för arbetsgivarens räkning. Det är tydligt, att bestämmelserna på grund härav skola medföra högst avsevärda svårigheter i tillämpningen och föranleda olika tolkningar med påföljd att likartade fall komma att giva helt olika resultat. Bestämmelsen verkar även i många fall i hög grad obillig. En person, som erhållit t. ex. en livränta efter 25 procents invaliditet, fullgör sitt arbete. Han har »full lön»; men en del därav anses såsom understöd, och avdrag sker helt eller delvis å livräntan. Man frånser härvid, att denne skadade arbetare för att kunna såsom förut sköta sitt arbete i många fall måste ålägga sig extra kostnader: för resor till och från arbetsstället, för särskild skötsel av hälsan, då arbetet på grund av invaliditeten pressar mer än vanligt.

Sin största betydelse ha dessa avdrag, då det gäller *livräntan*. Därest s. k. förtidspension utgår i fall då avsked från tjänst förorsakats av olycksfall i arbetet, kommer givetvis avdragsbestämmelserna i tillämpning. Detta lär även ske beträffande s. k. ålderspension. En dylik tillämpning vid ålderspension torde hava sitt huvudsakliga stöd från ålderdomsförsäkringskommitténs motivering till 11 §. Här framträder obilligheten uti avdrag skarpare. Ålderspensionen är *intjänad*. Olycksfallet är något som kommit till och berättigar till särskild ersättning. Det måste förefalla i hög grad orättvist, att avdrag — i de flesta fall helt och hållet — skall ske å livräntan. Pensionen är för övrigt i många fall, särskilt för de lägre avlönade befattningshavarna, rätt obetydlig, och det måste förutsättas att pensionstagaren skall genom eget arbete i mån av återstående arbetskraft kunna bättra på densamma. Har han genom ett olycksfall i arbetet blivit fullständigt invalid, har han ej denna möjlighet; det kan till och med hända att han genom olycksfallsskadan blivit så höggradigt invalid, att han ej kan sköta sig själv, utan måste anlita hjälp av andra.

Lämpligast vore att 11 § i sin helhet omarbetades, därvid större hänsyn toges till de skadades intressen.

Spörsmålet om dessa avdrag har varit föremål för viss behandling i samband med frågorna om nya avlönings- och pensionsreglementen för statens befatt-

ningshavare. Vi hänvisa i detta avseende till bifogade transumt av försäkringsrådets utlåtande den 31 oktober 1932 över förslag till reglemente angående tjänstepension.

Ovisst är när förslagen om nya avlönings- och pensionsreglementen bliva slutligt avgjorda. Men även om däri skulle komma att intagas bestämmelser, som på ett mera hänsynsfullt sätt beakta de olycksfallsskadades intressen, löses ej frågan beträffande arbetare, som skadats i enskild arbetsgivares tjänst.

Avdragsbestämmelsen har som sagts sin största betydelse då det gäller *livränta*. Olika alternativ kunna tänkas. Ett sätt är att modifiera bestämmelserna därhän, att avdrag å livränta ej får ske i fall då understödet (pensionen) jämte livräntan icke överstiger den avlöning, den skadade hade vid olycksfallet. Endast överskjutande belopp skulle få avdragas. Eller ock skulle det kunna lämnas öppet om och i vad mån avdrag må ske. Eventuellt avdrag skulle bli beroende av föreliggande omständigheter. Väljes det senare alternativet måste prövningen överlämnas åt någon myndighet, vilken då lämpligen borde vara försäkringsrådet. Andra alternativ, som tillgodose de synpunkter som av oss framförts, kunna naturligen tänkas.

Med återopande av vad som anförts få vi hemställa,

att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t ville anhålla att Kungl. Maj:t måtte låta verkställa utredning beträffande de av oss ifrågasatta ändringarna av olycksfallsförsäkringslagen samt att sedermera för riksdagen framlägga de förslag, var till utredningen kan giva anledning.

Stockholm den 15 januari 1934.

Olof Carlsson.

Albert Forslund.

Transumt.

Bilaga.

Till KONUNGEN.

I sitt den 9 oktober 1930 avgivna utlåtande över 1928 års lönekommittés förslag till avlöningsreglemente för ordinarie tjänstemän, tillhörande den civila statsförvaltningen anförde försäkringsrådet bland annat:

»I 11 § olycksfallsförsäkringslagen lämnas föreskrift därom att under vissa förutsättningar avlöning, som utgår till skadad arbetare, skall avdragas från livränta, som tillerkänts honom på grund av skadan. Enligt bestämmelserna i paragrafen kan avdrag ifrågakomma endast för avlöningsbelopp, vilket utgives som understöd i anledning av olycksfallet.

Hos försäkringsrådet hava förekommit ett flertal besvärsmål avseende frågan, huruvida statstjänsteman, som på grund av olycksfall i tjänsten tillerkänts livränta enligt olycksfallsförsäkringslagen, äger utbekomma livräntan för tid, under vilken han åtnjuter full avlöning, eller om lönen kan anses innefatta sådant understöd i anledning av olycksfallet som enligt 11 § av lagen skall avräknas på livräntan.

Tydligt torde vara att det i många fall måste vara en vansklig sak att utreda, huruvida den utgående avlöningen till större eller mindre del bör betraktas som understöd i anledning av det tjänstemannen övergångna olycksfallet.

Önskvärt vore att i det nya lönereglementet löneförhållandena ordnades på sådant sätt att anledningen till tvister av ifrågavarande slag undanröjdes.

Försäkringsrådet får därför hemställa, att i lönereglementet intages en bestämmelse av innebörd att livränta, som tillerkänts tjänsteman på grund av olycksfall i tjänsten, förutsättes alltid skola utgå, men att i stället avdrag å lönen sker med det belopp, vartill livräntan uppgår.

Emellertid kunna fall tänkas förekomma, där undantag från regeln att hela livräntebeloppet avdrages å lönen, kunna anses motiverade av billighetsskäl. Tjänstemannen kan exempelvis på grund av sin skada få vidkännas särskilda kostnader för att kunna fullgöra sin tjänst (kostnad för användande av automobil eller annat färdmedel till och från tjänstgöringsplatsen o. s. v.). Möjlighet bör därför beredas vederbörande myndighet att i fall, där skäl därtill kunna förefinnas, medgiva, att avdrag å lönen skall ske med mindre belopp än det vartill livräntan uppgår.

Erinras må att, därest det av rådet framställda förslaget vinner bifall, hänsyn härtill bör tagas jämväl beträffande författningarna angående pension för civila tjänsteinnehavare.»

I sitt betänkande (sid. 83—84) hava pensionssakkunniga såsom sin mening uttalat, att det av 1928 års lönekommitté föreslagna allmänna avlöningsreglementet bör kompletteras med ett stadgande av följande lydelse: »Är tjänsteman berättigad att uppbära livränta, pension eller understöd av statsmedel, beror på Kungl. Maj:ts prövning, om och i vad mån avdrag å lönen skall av sådan anledning äga rum.»

Förutnämnda 11 § i olycksfallsförsäkringslagen innehåller vidare följande bestämmelser: »Är arbetsgivaren enligt annan lag eller särskild författning eller på grund av egen utfästelse skyldig att vid skada till följd av olycksfall i arbete utgiva understöd, såsom — — pension eller annat underhåll, eller skall sådant understöd utgå från kassa eller pensionsinrättning — — —, avdrages från — — — livränta — — —, som utgives enligt denna lag, vad i anledning av olycksfallet för motsvarande ändamål av arbetsgivaren, kassan eller pensionsinrättningen — — — utgives för tid, under vilken ersättningen utgår. Dock må sådant avdrag endast äga rum, om arbetsgivaren, på grund av understödet, enligt 15 § andra stycket erhållit lindring i försäkringsavgiften, samt, i fråga om understöd från kassa eller pensionsinrättning — — —, endast ske, om arbetsgivaren helt och hållet eller till minst en tredjedel bidragit till bestridande av kostnaden för understödet, och ej ske med större belopp än som svarar mot arbetsgivarens bidrag.»

I fråga om den av de sakkunniga förslagna »invalidpensionen» anför de sakkunniga (sid. 84), att denna form av pension icke kan sägas vara i samma mån »intjänt» som ålderspensionen utan snarare har karaktären av ett understöd, som blivit utmätt under förutsättning, att vederbörande tjänsteman genom olycksfallet blivit oförmögen till vidare arbete i statens tjänst.

Det torde vara tydligt, att därest invalidpension utgår, denna får i enlighet med bestämmelserna i 11 § olycksfallsförsäkringslagen avdragas från livränta, som utgår enligt denna lag. Det kan emellertid ifrågasättas, om det är riktigt att avdrag under alla omständigheter skall ske i full utsträckning. Särskilt om olycksfallet, som berättigat till livränta, inträffat vid högre ålder och således största delen av ålderspensionen »intjänats», synes billigheten fordra, att antingen ingen minskning av livräntan äger rum eller att minskning sker allenast med ett mindre belopp. Man kan som exempel taga det fall att en tjänsteman innehar trettio tjänsteår och att ett olycksfall i tjänsten, som gör honom oförmögen att på tillfredsställande sätt sköta sin tjänst, inträffar under något av de tre sista åren före uppnåendet av pensionsåldern (14 § i det föreslagna pensionsreglementet). Man kan då ej gärna anse en i anledning av olycksfallsskadan utgående invalidpension såsom understöd. Särskilt för pensionstagare med relativt små pensioner är det i många fall behövt att efter pensionsålderns inträde kunna genom något arbete förstärka sin ekonomi. Har en sådan pensionstagare på grund av olycksfall i tjänsten blivit oförmögen till förvärvsarbete, försättes han i en mycket prekär ställning.

Att meddela någon generell regel huru i nu avsedda fall skall förfaras låter sig svårligen göra. Varje fall måste sannolikt prövas för sig. Måhända bör fastslås, att livräntan enligt olycksfallsförsäkringslagen skall oavkortad utgå, men att minskning efter prövning må äga rum i utgående invalidpension.

Det föreslagna reglementet behandlar icke frågan, huru skall förfaras i fall en tjänsteman ådragit sig genom olycksfall skada i tjänsten och på den grund tillerkänts livränta enligt olycksfallsförsäkringslagen, men detta oaktat kvarstår i tjänsten till uppnådd pensionsålder. Skall från tillerkänd livränta avdrag ske på grund av ålderspensionen. I enlighet med den ståndpunkt, de sakkunniga intagit beträffande »pensionsrätten», synes något avdrag icke böra äga rum.

Önskligt vore att nu behandlade frågor bleve klarlagda, då bestämmelserna

i 11 § olycksfallsförsäkringslagen i sin nuvarande avfattning kunna göras till föremål för olika tolkning.

Stockholm den 31 oktober 1932.

Underdånigst

På försäkringsrådets vägnar:

O. F. ENBOM.

/Göte Blomqvist.

I transumerade delar rätt avskrivet intyga:

K. Anderson. E. Svensson.
